Raadsvoorstel

Portefeuillehouder : G. Bruijniks
Zaakdossiernummer : **ZK21.02143**
Documentnummer : **2021.08456**

Onderwerp	:	**Raadsvoorstel vaststellen Regionale Energie en Klimaatstrategie Hart van Brabant**
Beleidsprogramma	:	8. VHROSV

Aan de raad van de gemeente Loon op Zand,

Inleiding

De Regionale Energie Strategie (RES) vormt de regionale vertaling van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord. Als enige regio in Nederland hebben wij de klimaatopgave gekoppeld aan de energietransitie. Vandaar dat de Regio Hart van Brabant (HvB) spreekt over een REKS in plaats van RES. Maatregelen voor klimaatadaptatie landen in hetzelfde landschap als die voor de energietransitie en in sommige gevallen kunnen maatregelen gecombineerd worden. Daardoor is een integrale benadering noodzakelijk. Dit biedt de mogelijkheid om eventuele opbrengsten van de energietransitie in te zetten voor maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie.

De afgelopen twee jaar is in de Regio HvB gewerkt aan een REKS. Tussentijds is het concept bod REKS vastgesteld, waarin een ruimtelijk ontwikkelscenario voor grootschalige duurzame opwek, de regionale structuur warmte (inzicht in warmtevraag, aanbod en scenario's voor warmtenetwerken), de doorrekening van Enexis van het elektriciteitssysteem en de aanpak voor klimaatadaptatie zijn opgenomen.
In de definitieve REKS zijn deze onderdelen verder uitgewerkt. Zo is bijvoorbeeld een strategische visie voor zon ontwikkeld, is er een MKBA studie (maatschappelijke kosten en baten analyse) uitgevoerd naar de verschillende warmtescenario’s en zijn de gebiedsopgaven in het kader van de klimaatopgave geconcretiseerd.

De betrokken wethouders uit het portefeuillehouders overleg Milieu en Afval van de Regio HvB, de bestuurders van de drie waterschappen en de provincie Noord-Brabant stelden het definitief bod REKS op 4 maart 2021 vast. Dit betekent dat nu elke gemeenteraad, de algemene besturen van de waterschappen en Provinciale Staten een eigen besluit moeten nemen. De definitieve REKS moet uiterlijk op 1 juli 2021 worden aangeboden aan het Programmabureau van het Nationaal Programma RES.

Beslispunten

Wij stellen u voor:
De definitieve Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant vast te stellen.

Beoogd effect

Geeft invulling aan de doelstellingen uit het nationale Klimaatakkoord.

Argumenten

1.1 Iedere regio moet voor 1 juli 2021 een definitieve RES indienen.
Landelijk is afgesproken dat iedere regio voor 1 juli 2021 de definitieve RES moet indienen bij het Programmabureau van het Nationaal Programma RES.

1.2 De definitieve REKS voldoet aan de landelijke vereisten en de PBL-analyse (Planbureau voor de leefomgeving) van februari 2021 geeft geen reden tot wijziging van het bod.
In de landelijke 'Handreiking Regionale Energie Strategie' staat waaraan het RES-bod moet voldoen. Bijvoorbeeld de concrete opgave voor elektriciteit, het inzichtelijk maken van de warmte vraag en aanbod in de regio en een doorrekening op het energiesysteem-efficiency. Al deze onderdelen staan in het REKS-bod.
Het PBL analyseerde de 30 concept RES'sen en publiceerde hierover een rapportage in februari 2021. Berekend is of alle duurzame opwekprojecten samen resulteren in de landelijke ambitie van 35 TWh. Omdat deze ambitie wordt gehaald, hoeven de RES'sen op dit moment geen extra projecten te benoemen.
PBL en het Nationaal Programma RES geven in het kader van systeemefficiency en kosten mee, om de totale omvang duurzame opwek niet te organiseren via zon, maar ook nadrukkelijk met wind. De REKS voldoet hieraan, omdat we streven naar zoveel mogelijk zon op dak en vervolgens zoveel mogelijk windprojecten te combineren met zonnevelden in de energiehubs.

1.3 Naar aanleiding van het concept bod REKS zijn op verschillende onderdelen nadere uitwerkingen gemaakt en reacties van betrokken stakeholders verwerkt.
Allereerst is er een concept bod REKS gemaakt. Dit concept bod REKS stelde uw raad vast op 14 april 2020. Op basis van dit concept bod REKS zijn door gemeenten, waterschappen, provincie, natuurorganisaties en energie coöperaties reacties ingediend. Onderdelen uit de concept REKS zijn, met inachtneming van de reacties, verder uitgewerkt. De belangrijkste verschillen tussen de concept- en definitieve REKS staan in de tabel hieronder.

Concept REKS	Definitieve REKS
Plan van aanpak energiebesparing	Het hoofdstuk energiebesparing is verder uitgewerkt (bijvoorbeeld de energieloketten) en onderdelen hiervan worden nu voorbereid voor externe financiering.
Ontwikkelscenario voor grootschalige opwek, met hierin de energiehubs	Toegevoegd: • strategische visie voor grootschalige zon (>2ha) • paragraaf ontwikkeling wind boven bos • paragraaf verankering in het omgevingsbeleid
Regionale structuur warmte met inventarisatie warmtebronnen en scenario's warmte-infrastructuur	Toegevoegd: • MKBA doorrekening van de verschillende warmtescenario's • Conclusies om de verschillende warmte-scenario's verder te kunnen uitwerken.
Doorrekening netwerkimpact door Enexis.	Er is een nieuwe impactstudie gemaakt, waarin ook de gegevens van Tennet staan. Tevens zijn er voorstellen gedaan voor netwerkinnovaties.

Concept REKS	Definitieve REKS
Benoemen van de zes grote gebiedsopgaven in de regio in het kader van de klimaatopgave	Toegevoegd: Voor elke gebiedsopgave is een plan van aanpak opgesteld, zijn omgevingsdialogen gevoerd en samen met de betrokken partijen prioritaire klimaatprojecten gedefinieerd.
In het concept bod REKS is nog geen koppeling gelegd naar belangrijke maatschappelijke opgaven.	Er is een extra hoofdstuk toegevoegd om een koppeling te leggen naar belangrijke maatschappelijke opgaven zoals mobiliteit en arbeidsmarkt.
In het concept bod REKS is geen hoofdstuk opgenomen over innovaties en waterstof.	Er is een extra hoofdstuk innovaties opgenomen. Er wordt nader ingegaan op opslag mogelijkheden. Tevens maakt de waterstofstrategie voor de regio hier onderdeel vanuit.
Hoofdstuk maatschappelijk bestuurlijk draagvlak, communicatie en 'vragen aan het Rijk'	Deze hoofdstukken zijn geactualiseerd. Over het maatschappelijk draagvlak is een beschrijving toegevoegd op welke wijze invulling is gegeven aan het betrekken van de samenleving bij de definitieve REKS.

1.4 De stuurgroep REKS en het uitgebreid portefeuillehouders overleg Milieu en Afval hebben positief ingestemd met deze definitieve REKS.
De stuurgroep REKS en het uitgebreid portefeuillehouders overleg (poho-overleg) Milieu en Afval van de Regio HvB (de negen HvB-gemeenten, de drie waterschappen en de Provincie Noord Brabant) hebben de definitieve REKS en alle bijbehorende stukken vastgesteld en vrijgegeven voor besluitvorming door de individuele gemeenten, de waterschappen en de provincie Noord Brabant.

1.5 De inwoners uit de regio zijn zoveel als mogelijk betrokken bij de definitieve REKS.
Ondanks alle coronabeperkingen is geprobeerd om zoveel mogelijk bewoners uit de regio te betrekken en te informeren over de REKS. Dit is gedaan door het organiseren van 12 webinars. Deze zijn door enkele duizenden bewoners bekeken. Daarnaast is er een regionale internet-enquête gehouden waaraan meer dan 2.100 mensen meededen. Alle webinars zijn via advertenties in het Brabants Dagblad, lokale kranten en via de social mediakanalen kenbaar gemaakt.
Ook jongeren zijn betrokken. Met een swipocratie (een app die beelden als basis gebruikt voor een discussie over de leefomgeving) vulden circa 250 jongeren een enquête in en deden enkele tientallen jongeren mee aan gesprekken. Dit leidde tot een manifest, waarin staat hoe zij als jongeren aankijken tegen de energietransitie en op welke manier ze hierbij betrokken willen worden. Het manifest is overhandigd aan de stuurgroep REKS.
Ook konden bewoners en andere geïnteresseerden zich aanmelden voor een nieuwsbrief. Inmiddels wordt deze nieuwsbrief ongeveer om de 2 à 3 weken aan 1.600 mensen toegestuurd

1.6 De reacties op de concept REKS zijn verwerkt.
De Regio HvB ontving van verschillende partijen zoals gemeenten, waterschappen, provincie, natuurorganisaties en energiecoöperaties reacties op de concept REKS. Deze reacties zijn verwerkt in de definitieve REKS. Enkele reacties waren bijvoorbeeld:

- ontwikkel een strategische zonnevisie;
- geef meer invulling aan het onderdeel wind boven bos;
- leg vanuit de REKS ook de relatie naar onderdelen zoals mobiliteit en arbeidsmarkt;

- betrek bewoners actief bij de uitwerking van de REKS.

Uw raad reageerde via een motie op het concept bod REKS. Uw reacties verwerkten we in het REKS-bod.

Monitor en stuur op realisatie van het aandeel hernieuwbare energie in de komende jaren.	In het REKS-bod zit nu een hoofdstuk over monitoring. Deze monitoring voeren we in 2021 in.
De Raad van de Gemeente Loon op Zand moet te allen tijde zelfstandig en onafhankelijk kunnen besluiten over het wel of niet deelnemen aan projecten met financiële consequenties voor gemeente Loon op Zand.	Gemeenteraden blijven verantwoordelijk voor het nemen van dergelijke besluiten.
Monitor en stuur op realisatie van de doelen voor energietransitie in 2050.	In het REKS bod zit nu een hoofdstuk over monitoring.

1.7 De definitieve REKS is tot stand gekomen in samenwerking met een groot aantal maatschappelijke partijen.
De projectorganisatie van de REKS kent een organisatiestructuur met een bestuurlijke stuurgroep, projectgroep en werkgroepen. Vertegenwoordigers van gemeenten, provincie, waterschappen, natuurorganisaties, woningcorporaties, ZLTO en energiecoöperaties namen deel in deze stuur-, project- en werkgroepen. Naast de reguliere overleggen waren er ambtelijke, bestuurlijke- en raadssessies waaraan ook andere stakeholders deelnamen. Er was intensief contact met de jongerenorganisatie Jong RES en met een taskforce met bedrijven.

1.8 De definitieve REKS geeft invulling aan de regionale doelstelling om in 2050 energieneutraal te zijn.
In maart 2018 is de eerste 'Regionale Energie Strategie (RES) -Energieneutraal in 2050- vanaf nu' en de daarbij behorende 'Green Deal Hart van Brabant energieneutraal' vastgesteld. De REKS sluit hierop aan en geeft concreet invulling aan de doelstellingen en ambities uit de eerdere RES en Green Deal.

1.9 De REKS sluit aan bij onze ambities voor energiebesparing
Om de nationale ambitie te kunnen halen: een klimaatneutrale woningvoorraad in 2050, wil de regio HvB net als onze gemeente aan de bak. Een versnelling en opschaling van energiebesparingsmaatregelen in de regio is hard nodig. De onderwerpen die in de REKS aan de orde komen sluiten aan bij de activiteiten waar wij als gemeente zelf ook mee bezig zijn. Dit zijn:
- verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed;
- uitvoering van de green deals op de bedrijventerreinen;
- aanleg van zonnepanelen op (bedrijfs)daken;
- verduurzaming van de woningvoorraad;
- kennisdeling in deze aanpak.

1.10 De in de REKS beschreven regionale strategie voor duurzame opwek zonnevelden in het buitengebied nemen we in de concept zonnevisie Loon op Zand 2021-2023 voor de beoordeling van grondgebonden initiatieven voor zonnevelden.
In de regionale strategie zonnevelden HvB staan we alleen nieuwe initiatieven voor grondgebonden zonnevelden toe in de hubs, langs de rijks infrastructuur en op verweesde gronden zoals op

vuilstortlocaties, op vloeivelden en boven parkeerterreinen, mits lokaal gewenst en passend binnen de geldende structuurvisie en overige lokale kaders.

Deze strategie nemen we in de concept zonnevisie Loon op Zand 2021-2023 over.

Kanttekeningen
1.1 De ambities uit de REKS voor zowel de energie- als de klimaatopgave zijn groot.
Voor de uitvoering van de REKS zijn we voor een belangrijk deel afhankelijk van financiële bijdragen van derden en (Europese) subsidies. Mochten deze middelen onverhoopt niet worden verworven, wordt de REKS aangepast, danwel gefaseerd.

1.2 Ondanks het feit dat veel bewoners en stakeholders tijdens het proces zijn geconsulteerd en geïnformeerd zijn er maatschappelijke discussies over de energie- en warmtetransitie.
De energietransitie heeft een grote maatschappelijke impact. Over onderwerpen als grootschalige opwek en het toepassen van duurzame warmtebronnen vinden de nodige maatschappelijke discussies plaats. Bij de verdere uitwerking van de REKS blijkt of alle plannen haalbaar zijn.

1.3 Alle REKS-partners nemen individueel een besluit.
De negen gemeenteraden, de drie algemene besturen van de waterschappen en Provinciale Staten nemen allemaal een zelfstandig besluit. Daarbij hoort ook de mogelijkheid van het indienen van moties en amendementen.
Afhankelijk van (de aard van) eventuele moties en amendementen kan worden besloten dat er een aangepaste REKS wordt ingediend. Het kan ook zijn dat de moties en amendementen worden gevoegd bij de definitieve REKS en als ‘totaalset’ worden aangeboden aan het Programmabureau van het Nationaal Programma RES. Mochten de moties en amendementen het ‘hart’ van de REKS raken dan moeten we het proces deels over doen, waarna een nieuw besluit wordt gevraagd.

Financieel

De REKS kent een omvangrijk uitvoeringsprogramma. Belangrijke thema’s binnen de REKS zijn de ontwikkeling van de energiehubs in de regio en de opgaven in het kader van de warmtetransitie en klimaatadaptatie.
De middelen die de regio voor 2021 ter beschikking heeft zijn onvoldoende om deze grote opgaven vorm te geven. Voor de periode 2022 en verder zijn op dit moment nog geen financiële middelen beschikbaar.
Om extra middelen voor 2021 en volgende jaren te verwerven zijn de volgende acties in gang gezet:

1. De regiogemeenten onderzoeken de mogelijkheden om samen met de waterschappen en de provincie een regionale uitvoeringsorganisatie vorm te geven. Gedacht wordt aan een regionaal publiek ontwikkelbedrijf in combinatie met een omgevingsfonds. Dit ontwikkelbedrijf en omgevingsfonds zijn bedoeld voor de ontwikkeling van de energiehubs en de realisatie van de klimaatopgaven. In het omgevingsfonds kunnen subsidies en bijdragen van partijen komen die worden aangevuld met revenuen uit het publieke ontwikkelbedrijf. Medio 2021 moeten de eerste (raads)besluiten hierover genomen worden.
2. Het programmabureau Regio HvB bereidt op dit moment, in samenwerking met de woningcorporaties in de regio, een Europese subsidieaanvraag (ELENA-subsidie) voor voor de uitvoering van de warmtetransitie. De doelstelling is om enkele miljoenen aan onderzoeks- en ontwikkelsubsidie te verwerven.
3. Voor de uitvoering van het thema energiebesparing is een Europese subsidieaanvraag (REACT-EU subsidie) in voorbereiding.
4. Voor de gebiedsopgaven in de REKS wordt een uitvoeringssubsidie aangevraagd bij het Rijk en de provincie.
5. In het kader van het artikel 2 onderzoek Klimaatakkoord is het rapport ‘Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 – 2030’ uitgebracht. Onlangs gaf de Raad van

Openbaar Bestuur (ROB) hierover een advies. Hieruit blijkt dat de gemeenten een substantiële bijdrage nodig hebben om de taken uit te voeren. Een onderdeel hiervan zijn de taken die behoren tot het uitvoeren van de REKS. De rapportage (inclusief het ROB advies) maakt onderdeel uit van de aanstaande kabinetsonderhandelingen.

Voortgang

De definitieve REKS wordt op 1 juli 2021 naar het programmabureau NP RES gestuurd en vormt daarmee het feitelijke startschot voor de uitvoering van de REKS. Echter, de volledige uitvoering van het programma kan pas starten als er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor 2021 en de periode 2022 en verder.

In 2021 starten de volgende activiteiten of krijgen een vervolg. De eindproducten hiervan bieden we met afzonderlijke college- of raadsvoorstellen ter besluitvorming aan.

1. De gebiedsvisie voor energiehub De Baars ronden we in 2021 af.
2. De gemeente Waalwijk start de ontwikkeling van de energiehubs in haar gemeente op.
3. Voor de energiehubs De Spinder, Vossenberg/Kraaiven, De Baars en Kattenberg onderzoeken we zaken over grondeigendommen, (doorrekeningen) defensieradar, laagvliegroutes, externe veiligheid etc. nader uit.
4. Er wordt een programmeringstafel ingericht om regionale sturing te geven aan zonne- en windparken prioriteit krijgen om aangesloten te worden op het Enexis netwerk.
5. Voor de zes gebiedsopgaven wordt een uitvoeringssubsidie aangevraagd bij het Rijk en de provincie.
6. Eind 2021 moet er een uitvoeringsorganisatie inclusief omgevingsfonds met financiële middelen gereed zijn om de energiehubs verder te ontwikkelen.
7. Medio 2021 wordt er een ELENA aanvraag ingediend bij Europese Investerings Bank voor de warmtetransitie.
8. Jaarlijkse monitoring van de voortgang van de activiteiten.

Elke twee jaar wordt de REKS geëvalueerd en herijkt. De regio kan in de komende jaren extra opgaven vanuit het Rijk ontvangen doordat er bijvoorbeeld meer duurzame energie nodig is voor de opgaven in de gebouwde omgeving en mobiliteit. Enexis maakt elke twee jaar een doorrekening van het energiesysteem. De gemeenteraden moeten de herijkte RES’sen telkens opnieuw vaststellen.

De REKS wordt lokaal vertaald in de Omgevingsvisie Loon op Zand en in de Transitievisie Warmte Loon op Zand.

Communicatie

Vanuit de REKS zelf is en wordt in regionaal verband gecommuniceerd. Hiervoor is een aparte werkgroep communicatie geformeerd, waarin onze communicatieadviseur zit.

Het zwaartepunt van communicatie heeft zich in de periode na de besluitvorming over het concept-bod REKS vooral gericht op het bereiken en informeren van inwoners en op het ophalen van meningen van de inwoners en het informeren en betrekken van de gemeenteraden, de besturen van de waterschappen en de provincie over de inhoud van en besluitvormingsprocedure. Al deze bijeenkomsten zijn door COVID-19-maatregelen digitaal via een webinar gehouden.

Er is een aantal regionale radenavonden gehouden en per gemeente is voor de raad een roadshow over de REKS georganiseerd.

Er zijn negen informatieavonden voor inwoners van de gemeenten in Regio HvB georganiseerd, voor elke gemeente een eigen avond. Daarnaast zijn er thema-avonden georganiseerd, waar is ingegaan op belangrijke onderdelen van de REKS: windenergie, participatie, duurzame warmte, klimaat en zonne-energie. Al deze bijeenkomsten zijn terug te zien via het youtube kanaal van de Regio HvB. De inwoners zijn op de hoogte gebracht van deze bijeenkomsten door advertenties in regionale bladen (Brabants Dagblad) en lokale huis-aan-huisbladen. Ook is via nieuwsbrieven en sociale media van de gemeenten en andere REKS-partners aandacht gegeven aan deze bijeenkomsten. Aan de webinars namen in totaal enkele duizenden mensen deel.

Met het uitvoeren van een internetconsultatie onder inwoners van de Regio HvB is getracht een beeld te genereren van de manier waarop inwoners aankijken tegen verschillende onderdelen van de REKS. Aan de enquête namen 2.150 mensen deel.

Samen met de BMF (Brabantse Milieufederatie) s online onderzoek gedaan onder jongeren hoe zij aankijken tegen de REKS-plannen. Aan deze zogeheten Swipocratie namen ruim 200 jongeren deel.

Ter ondersteuning van bovenstaande activiteiten zijn ondersteunende communicatiemiddelen ingezet, zoals nieuwsbrieven, filmpjes, infographics en nieuwsberichten op de website van Regio HvB. Inmiddels heeft de nieuwsbrief een bereik van meer dan 1.600 mensen.

Op dit moment lijken vooral de nauw betrokkenen en direct geïnteresseerden voldoende geïnformeerd te zijn over de REKS. Dat blijkt onder andere uit de uitkomsten van de internet-enquête onder inwoners en de aanwezigen bij de informatieavonden. De uitdaging is om in de volgende fase ook inwoners die niet initieel geïnteresseerd zijn maar uiteindelijk wel betrokken willen worden, te betrekken bij de uitvoering van het REKS-bod.

Bijlagen

1. Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant, REKS-bod 1.0. **Corsa: 2021.07826**
2. Bijlages bij de definitieve Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant zijn:

Grootschalige duurzame opwek

a. Ontwerpen aan het REKS bod **Corsa: 2021.08508**
b. Ruimtelijke kwaliteit van herkenbare landschappen **Corsa: 2021.08501**

Regionale Structuur Warmte

c. Regionale Structuur Warmte Hart van Brabant. **Corsa**: **2021**.**08504**
d. MKBA warmtetransitie West-Brabant en Hart van Brabant **Corsa**: **2021**.**08509**

Doorrekening energiesysteem

e. Netimpactrapportage Enexis **Corsa**: **2021**.**08510**
f. Innovatieve netwerkstudie **Corsa**: **2021**.**08507**

Innovatie

g. Strategie waterstof **Corsa**: **2021**.**08511**

Klimaatopgave

h. Handleiding voor de klimaatonderlegger Hart van Brabant; **Corsa**: **2021**.**08502**
i. Klimaatonderlegger Hart van Brabant; **Corsa**: **2021**.**08514**
j. Klimaatstresstest Hart van Brabant; **Corsa**: **2021**.**08503**

Participatie

k. Rapportage burgerparticipatiemodellen voor wind- en zonne-energie. **Corsa**: **2021**.**08506**
l. Internetconsultatie Brabantse energieregio's, Rapportage REKS Hart van Brabant **Corsa**: **2021.08515**

De definitieve REKS en de bijlagen zijn te vinden op: www.regio-hartvanbrabant.nl/reks

Besluit

De raad van de gemeente Loon op Zand;

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 1 april 2021, nummer. 2021.08446

b e s l u i t :
De definitieve Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Loon op Zand van 31 mei 2021.

De raad voornoemd,

voorzitter,

griffier,